

KÖZGYÜLÉSÜNK MÁSODIK FORDULÓJA

Eörsi István: Nyitóbeszéd

Tisztelt Közgyűlés! Kedves Barátaim!
Felkértek, hogy kezdjem ma én a hozzászólások sorát, és közismert biológiai optimizmusommal csináljak mindnyájunknak jó kedvet a jó munkához. Zavarba ejtő feladat. Magáról a programról ugyanis nem illik beszélnem, tudom, hiszen ezt már megcelekedtem a múlt alkalommal. Mégsem bírom visszatartani magam attól, hogy régi római kollégámhoz hasonlóan ne folyamodjak én is egy ceterum censeo-hoz. Élnézését kérek, de: ceterum censeo, amennyire igaz, hogy nincs harmadik út, legalábbis a jelenlegi helyzetben, az egypártrendszer és a többpártrendszer, valamint a tervgazdálkodás és piaczgazdálkodás között, annyira nem igaz, hogy a sztálini típusú állami tulajdonon és a kapitalista természetű magántulajdonon kívül nem képzelhető el egy harmadik tulajdonforma, a közösségi tulajdon, amelynek szintén esélyt kell adni a tulajdonformák szabad versenyében. Ha a közösségi tulajdonformát, és általában: a szocialista gondolatkinés egészét eleve utópiának minősítjük, akkor először is le kell mondanunk azokról a dolgozó tömegekről, amelyeket nem lelkesít a magánkapitalizmus mint egyedüli perspektíva, másodsorban is dogmatikus módon alkalmazunk régi elveket vadonatúj helyzetre – mert hát – ceterum censeo! – a pártállamnak és gazdaságának esetleges szétesése világtörténelmileg új szituációt teremtenek, mely világtörténelmileg új megoldást kíván.

Minderről azonban – mint tapasztaljátok – nem beszélek, hiszen most az a feladat, hogy jó kedvet csináljak. Ebben szerencsére segítségemre siet az uralkodó párt és kormány, mely utolsó összejövételünk óta humorisztikus intézkedések egész sorával csiklandozta fel lankadó kedélyünket. Nem ellenállhatatlanul mulatságos például az autópályadíj bevezetéséről szóló rendelet? Autópályánk alig van, de lesz autópályadíjunk. Ez a logika mélyen gyökeredzik a magyar politikai tradícióban. Mihelyt elvesztettük tengerünket, egy tengernagy lett a kormányzónk. A magyar királyság végérvényes összeomlása után 70 évvel be akarjuk vezetni a koronás címet. Vízierőművet építünk, hogy legyen villamos energiánk, és a villamos energiát, amelyért az erőművet építjük, évtizedekre más országnak engedjük át. Bevezetjük az autópálya-díjat, noha alig van autópályánk, és ezért majd előreláthatólag a külföldi autópályákon vizsonzásképpen devizában kérik a magyar rendszámú autók vezetőitől az ellenszolgáltatást, mint ezt a svájciakkal is megtették a németek.

Ha már a bős-nagyymarosi vízierőművet említettem: nem mulatságos az is, hogy az építetők meghazudtolják Németh Miklósi?

Mégis csak a magyar miniszterelnökhöz csinálnak ország-világ előtt bolondot. Ez megígéri, hogy a parlamenti döntésig nem végeznek több visszafordíthatatlan munkát. Az építetők folytatják a robbantásokat a Duna medrében, fasorokat vágnak ki, és nekünk nem marad más vigaszunk, mint a komikum legősibb forrásának: a szavak és a tettek közti kibékíthetetlen ellentétnek az élvezete.

Jó kedvre hangolhat annak a néhány napnak az emléke is, amelyen az egész világ röhögött. A vámszabályok ármányos megszigorítására gondolok. Egy csapásra sikerült megmutatni, milyen mobilis a mi népünk, egy-egy kormányrendeletre útra kelünk mindnyájan, csecsemőtől öregasszonyig! Amulhatnak együgyű hitelezőink, hogy mennyi devizát tudunk kiáramoltatni néhány nap alatt.

De szórakozásunkról leginkább az MSZMP Központi Vezetősége gondoskodott, amikor munkacsoportot állított fel, hogy jelentést készítsen a párt legfelsőbb szerveinek a teljesítményéről. Ezt a munkacsoportot a párt legfelsőbb szerveinek vezetője vezette. Nyilván ő tudta a legobjektívebben levezetni a vizsgálatot. Hát nem pompás vicc ez? És mivel a pártönkívüliek és párttagok egyaránt elégedetlenek a legfelsőbb szervek munkájával, a pártfőtítkár, akinek önellenmondó nyilatkozatai önálló kis humorforrások, Berecz János kalapjaért nyúlt a sajátja helyett. Annak a Berecznek kellett távoznia, aki a Kádár-utódlásért folytatott harcban az egyedüli veszélyes vetélytársa volt.

Berecz Jánosért nem ejtek könnyet, de sírni szeretnék – persze kacarászva – a nyugati sajtó kommentárjai előtt. A nyugati sajtó, amely – amíg lehetett – a demokrácia bajnokának tüntette fel Kádár Jánost, a 301-es parcella legfőbb benépesítőjét, most szinte egyhangúan a reformpolitika győzelmének könyveli el a Grósz-féle butcsinálta centrum huszárcsínyeit, és Grósz Károly magát, aki néhány éve még azzal büszkélkedett, hogy az ötvenes éveket ő csinálta, következetes reformpolitikussá stilizálja. Grósz pedig látványos személyi változásokat kezdeményez, de a struktúrán nem változtat, a gazdasági szerkezetátalakítás késlekedik, a lakosság terhei nőnek, a munkásárság és a fegyveres testületek változatlan erőben pompáznak, a funkcionáriusok fel vannak fegyverezve, így fegyveresen invitálnak bennünket, fegyvertelen „alternatívokat” a minél kerekébb tárgyalászatához. Nevetésem élet kiesorbitja az a lehetőség, hogy a pártvezető, mihelyt jönnek látja, csatánosan, nyíltan kimutathatja igazi vonzalmait.

Az utóbbi idők kontársághol és ravasz-sághol összeeszkábalt politikai stílusa láttán végezetül hadd kanyarodjak vissza a mi programunkhoz. Igen fontosnak tartom, hogy már most, a kezdet kezdetén leszögezzük: mi össze akarjuk békíteni a realpolitikát a morállal. A politikában az eszköz közvetlenül célá válik, és minden egyes cél konkrét eszközöket feltételez. Az a faramuci, kisstílusú jobbra-balra kacsintó stílus, amelyhez az utóbbi évtizedekben szoktattak hennünket, nemcsak a morális, hanem a tényleges, tényszerű bukást is magában hordja. Úgy gondolom, már most szoktatnunk kell magunkat ahhoz, hogy beszéljünk a kényes kérdésekről, azokról is, amelyek esetleg népszerűségvesztést okoznak rövid távon. Nem tudom helyeselni, hogy programunk nem foglalkozik a nemzeti kérdéssel, nem ad képet magyarságfelfogásunkról, nem beszél arról, hogy a lelkiismereti szabadsághol benne foglaltatik az ateizmus szabadsága is. Nem beszél a maga családpolitikájáról, a családtervezéssel kapcsolatos lelkiismereti problémákról, a nőkérdésről – ez utóbbiról szinte érthetetlenül hallgat. Részletes, mindenre kiterjedő program kidolgozására nem volt idő, tudom. De nem játszik szerepet e mulasztásokban, hogy el akarjuk kerülni a konfrontációt az MDF-fel és a lakosság konzervatív tömegeivel? Úgy vélem – és erre tanítottak az utolsó évtizedek politikai csődjei is –, hogy a konfrontációk elkerülése hosszú távon megbosszulja magát, és a felváltott konfliktusok végső soron kifizetődnek. Magyarország lakosságának úgy kell új programot adnunk, hogy eközben bizonyítsuk neki: létezhet másfajta közéleti ember is, mint amelyet eddig – eszi, nem eszi, nem kap mást – el kellett fogadnia.

Május 1-jén, az SZDSZ színeiben (Kaprtány Éva felv.)

